

بحر موج اندیشه

بازتاب شکوه و عظمت مولانا در آینه شمس
شرح دلدادگی مولانا و تولدی دیگر

www.ketab.ir

بحر موج اندیشه
بازتاب شکوه و عظمت مولانا در آینه شمس
مصطفی انصاری

❖ انتشارات آویدا

❖ شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

❖ نوبت و سال چاپ: نخست - ۱۳۹۳

❖ ویراستار: بهزاد انصاری

❖ طرح جلد: هدیه بهرام پرویز

❖ قیمت: ۱۵۰۰۰ تومان

سرشناسه:	انصاری، مصطفی / ۱۳۳۵
عنوان و نام پدیدآور:	بحر موج اندیشه : بازتاب شکوه و عظمت مولانا در آینه شمس، شرح دندادگن مولانا و تولدی دیگر/ مصطفی انصاری.
مشخصات نشر:	ساری: آویدا، ۱۳۹۱.
مشخصات ظاهری:	۳۰۰ ص.
شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۹۳۲۲۸-۰-۰
وضعیت فهرست‌نویسی:	فیا
یادداشت:	کتابنامه
موضوع:	مولوی، جلال‌الدین محمد بن محمد، ۶۰۴ - ۶۷۲ ق. - نقد و تفسیر شمس تبریزی، محمد بن علی، ۶۵۸۲ - ۶۶۴۵ ق. - تاثیر - مولوی، جلال‌الدین محمد بن محمد، ۶۰۴ - ۶۷۲ ق. شعر فارسی - قرن ۷ ق. - تاریخ و نقد.
رده بندی کنگره:	۱۳۹۱ ب ۳ ۸ الف / ۵۳۰۵ PIR
رده بندی دیوبی:	۸۱ / ۳۱
شماره کتابشناسی ملی:	۲۸۲۱۵۰۴

❖ مازندران - ساری

❖ تلفن: ۳۳۳۲۱۴۲۷ - ۱۱

❖ همراه مؤلف: ۰۹۳۵۵۱۷۴۱۶۷

❖ تلفن: ۳۳۳۹۱۲۴۱ - ۱۱

فهرست مطالب

مقدمه	۱۳
اشاره	
چرا مولانا؟ چرا اکنون؟	۱۷
پیش گفتار	
پرشورترین دوره زندگی مولانا	۲۱
فصل اول	
زندگی نامه مولانا جلال الدین محمد مولوی	۲۷
ولادت	۲۷
مهاجرت به قونیه	۲۷
بعد از مرگ پدر با سیدبرهان الدین محقق ترمذی	۲۸
شمس تبریزی	۲۸
بعد از شمس، با صلاح الدین زرکوب	۳۱
غروب خورشید	۳۲
ظاهر مولانا و زندگی خانوادگی او	۳۲
سیرت و حالات مولانا	۳۳
افکار مولانا	۳۴
آثار مولانا	۳۷
شاعری مولانا	۳۸

۴۱.....	شخصیت سلوکی مولوی
۴۶.....	دنیای دلخواه جلال‌الدین مولوی
۵۳.....	تصوف مولانا

فصل دوم

۵۹.....	هستی‌شناسی مولوی
۶۱.....	او: خدا، جان جهان
۶۴.....	زندگی، مرگ و رستاخیز
۶۸.....	شادی و غم

فصل سوم

۷۹.....	مولانا و شعر و شاعری
۸۲.....	نالۀ نی
۹۴.....	سیری در دیوان شمس
۹۹.....	روح پنهان و متلاطم مولانا
۱۰۶.....	توفان و آرامش
۱۰۹.....	نگاهی به غزلیات مولانا

فصل چهارم

۱۱۹.....	مولانا و کیمیای عشق
۱۲۰.....	عشق در آثار مولوی
۱۲۴.....	عشق در مثنوی معنوی
۱۳۸.....	طبیعت متناقض عشق

فصل پنجم

۱۴۳.....	واپسین روزهای حیات مولانا
----------	---------------------------

بیماری و مرگ او ۱۴۵

مراسم تدفین ۱۴۹

فصل ششم

نفوذ جلال‌الدین مولوی در شرق و غرب ۱۵۷

شور مولوی دوستی ۱۶۷

مقدمه‌ای بر عرفان مولوی ۱۶۹

جلال‌الدین محمد مولوی و دیدگاه‌ها ۱۷۲

مولوی از نظر «موریس بارس» ۱۷۷

فصل هفتم

شمس تبریزی ۱۸۳

تحول روحی شمس ۱۸۴

تخم بطنی زیر مرغ خانگی ۱۸۶

نخستین تجربه سماع ۱۸۷

درد طلب ۱۸۸

مشاقی و مکتب‌داری ۱۸۹

شمس پرنده ۱۹۱

سفر در خود ۱۹۲

ویژگی‌ها و شخصیت شمس تبریزی ۱۹۴

شخصیت شمس ۱۹۵

آینه شخصیت شمس ۱۹۶

رند عالم‌سوز ۲۰۰

مقالات شمس ۲۰۵

۲۰۵..... خوی و خصالت‌های شمس

۲۰۹..... عدم انتساب شمس تبریزی به طریقت‌ها

فصل هشتم

۲۱۳..... طلوع شمس

۲۲۱..... آغاز تحول و دگرگونی

۲۲۹..... غیبت شمس

۲۳۴..... غیبت بی‌بازگشت شمس

فصل نهم

۲۴۵..... شرح دلدادگی مولانا به شمس

۲۶۰..... بازتاب شکوه و عظمت مولانا در آینه شمس

۲۶۲..... تولدی دیگر

فصل دهم

۲۶۷..... شمس و مولانا

۲۷۲..... دیدار و دگرگونی

۲۷۵..... تصویر مولانا در مقالات شمس

۲۸۰..... تصاویر سه‌گانه

۲۸۵..... دو چهره متفاوت از شمس در برابر مولانا

۲۸۷..... تصویر شمس در کلام مولانا

۲۹۵..... فهرست منابع

شمس تبریزی بیا کز لطف خود

شوق‌ها در عیاشقان افکنده‌ای

«کلیات شمس»

آینه که شمس‌الحق تبریز بسازد

زنگار کجا گیرد و صیقل به چه باید

«کلیات شمس، ص ۲۷۶»

مقدمه

هرچند بیان کیفیت اعجاب‌انگیز دیدار شمس تبریزی و مولانا جلال‌الدین و تحول و دگرگونی حاصل از آن، که منتهی به شعله‌ورگشتن آتش عشق در وجود مولانا و دلدادگی و تولد دیگر او شده است، هرگز به شکل حقیقی و کامل آن قابل توصیف نخواهد بود. اما بر اساس رسم و شیوه رایج و معمول، هر کس متناسب با ذوق و توان و ادراک خویش به نقل و شرح ماجرا پرداخته و می‌پردازد.

دیدار اعجاب‌انگیز مولانا جلال‌الدین محمد با شمس تبریزی، بیراه‌بین و انقلاب و آشفته‌گی و تحول روحی مولانا پس از آن آشنایی، از وقایع شگفت روزگار به شمار می‌آید. شمس همچون کیمیایی بوده است که با دیدار و همنشینی با مولانا، مس وجود او را به زر نساب تبدیل کرد؛ زیرا شمس می‌گفت: «وجود من کیمیایی است که بر مس

ریختن حاجت نیست. پیش مس برابر می افتد، همه زر می شود؛ کمال
کیمیا چنین باید. «بنابراین، تردیدی نیست که به گفته زنده یاد، استاد
فروزانفر، دیدار با شمس تبریزی به راستی «سرفصل تاریخ زندگانی
مولانا» و به یقین مبدأ تولدی دیگر برای مولانا شده است.

سبک و شیوه شمس این بود که تنها با مشتاقان صاحب دل و
صائب نظری که عشق در نهادشان زبانه می کشید و در باطن شان نوری
و شوری از عالم غیب سرمی زد، سخن می گفت. دیدار شمس و
مولانا، هر چند بسیار شگفت انگیز می نماید؛ اما از سر تصادف و اتفاق
محض هم نیست؛ بلکه از مقوله دیدار دو جان آشناست و به حکم
تجانسی که میان شان رشته الفتی غیبی تنیده است، شکل گرفته است.
بنابراین، مولانا و شمس به حکم کشش معنوی و جنسیت روحانی،
«شب و روز در ذوق بودند و به صحبت یکدیگر مستغرق» و از همان
نخستین دیدار «چون شیر و شکر در هم آمیختند».

با توجه به اینکه مولانا زمینه روانی آماده ای برای آنکه درد
طلب، دست در دامن جانش زند، داشت، دیدار با شمس بنا به قرابت
جانی و خویشی معنوی میان آن دو، آنچه را که به صورت بالقوه در
او بود، فعلیت بخشید و حقیقت آن است که به قول سلطان ولد:
«مولانا شمس الدین تبریزی جهت مولانا جلال الدین ظاهر شد تا او را
از عالم عاشقی و مرتبه اولیایی واصل، سوی عالم معشوقی برد؛ زیرا
از ازل، گوهر آن دریا بود» و شمس، خود «سرور و پادشاه معشوقان»
لقب داشت که آخرین مقام، معشوقی است: